

אין צדין פרק שלישי ביצה

כו.

עין משפט
נר מצוה

6 שבת טו. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

אם יש בו מוס. על כרחך ר' יהודה מוקצה אית ליה ונמוס הנופל בו ביום טוב לא שרי ללאו דעמיה עליה מאתמול וה"ק צבור בעל מוס שלא הראהו להמס מצנוד ויס להמירו ונפל לצבור צ"ע ירד מומחה ויראה מוס שהיה בו אתמול אם מוס קבוע הוא יעלה וישחוט משום דמוקצה ליכא דמאתמול דעמיה עליה: אין זה מן המוקץ. לאו משום מוקצה אפר ליה דהא לית ליה מוקצה אלא לפי שממירו צ"ע נראה כמתקן ודהוה ליה קדן דין גזור ביה משום שבות' וה"ק אין התרמו הימר ואינו מוכן להכשיר: גמ' אי נימא ברלאן כו'. דהא והא משום מוקצה לא הוי טעמיה דלישכא שמעינן להו אלא משום ראיית מוס דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה כיוש ודן דין: לפלגו בעלמא. כלל נפל לצבור: לערים. לומר ודאי ימלא בו מוס: ולסקיה כרבי יהושע.

אם יש בו מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט ור' שמעון אומר כל שאין מוכנו ניכר מבעוד יום אין מן המוקץ: גמ' במאי קא מפלגי אי נימא ברואין מומין קמפלגי דר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט ור' שמעון סבר אין רואין מומין בי"ט ולפלגו ברואין מומין דעלמא בכור שנפל לכור אצטריכא ליה סד"א משום צער בעלי חיים לערים ולסקיה כו' יהושע קמ"ל אי הכי לא ישחוט לא יעלה וישחוט מבני ליה לא צריכא דעבר ואסקיה סד"א לשחטיה קמ"ל לשחטיה הא תם הוא לא צריכא דנפל ביה מומא והא מוקצה הוא אלא דנפל ביה מוס עובר מערב יום טוב והשתא הוה ליה מוס קבוע מהו דתימא דרעתייה עליה ונשחטיה קמ"ל: ת"ד בכור תם שנפל לכור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט אמר לו ר' שמעון בן מנסיא יהרי אמרו אין רואין מומין ביום טוב כיצד נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו בי"ט נולד בו מוס בי"ט

ע"כ לא צ"ע למימר דאין זה מן המוקץ שהוא מוקצה דהא ר"ש לית ליה מוקצה אלא הי"ס כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חכם מעי"ט ולא היה נודע אם היה קבוע אין זה מן המוקץ כלומר אין הימרו הימר דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין צ"ע וטעמא משום דנראה כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה דאין זה מן המוקץ משמע דאפילו בקרו חכם כיון שלא נודע שהוא מוס קבוע מאתמול אסור ר"ש ולפ"ה משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר לכתלה הא דיעבד שפיר דמי וע"כ דכשנת מוכח כהדיא בפרק כירה (שבת דף טו: וס) דמטעם מוקצה קאמר דפרין מהכא דר"ש אית ליה מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן י"ל דמטעם מוקצה קאמר דאין זה מן המוקץ ואפילו עבר ובקרו מ"מ אסור משום מוקצה ופליגי ברואין מומין וגם פליגי במוקצה מימורה דקתני אין זה מן המוקץ והא דפרין כהא גמ' לפלגו ברואין מומין בעלמא ר"ל דלא נפל לצבור ולעולם כלשנא דמתניין דמוקצה וכן הא דקאמר בגמרא מהו דתימא כיון דעמיה עליה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור משום מוקצה ואפילו אם בקרו דיעבד אף לר' יהודה כיון שלא היה בו מוס קבוע מאתמול ור"ש אפר אפילו אם היה בו מוס משום מוקצה דפירש' דלא כהא בר אבוכי וא"ת מ"ש

רבינו הגאון

אם יש בו מוס. אוקימנא ברואין מומין ביום טוב פליגי. והא דקתני נפל לצבור איצטריך. סד"א משום צער בעלי חיים לערים ולילסקיה כו' יהושע. דתני אותו ואת בנו שנפלו לכור. ר' יהושע. אומר מעלין את הראשון על מנת לשחוט ואינו שוחט. ומערים ומעלה את השני כו'. קמ"ל דלא עבדין כו' יהושע. ולא יעלה הוה צריך ליתמא. ואנב חזא קמ"ל תרת. חזא לא יעלה. ואי עבר ואסקיה לא ישחוט. ואע"י דנפל ביה השתא מוס קבוע והוה ליה מערב יריט מוס עובר. מהו דתימא כיון דהוה ליה מערב יריט מוס עובר. והאידנא הוה ליה מוס קבוע. דעמיה עליה הוה מאתמול ולא מוקצה הוה. ת"ד בכור חזא שנפל לכור. ר' יהודה הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו'. אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביום טוב. נולד בו מוס מערב יריט אין מבקרין אותו ביום טוב.

דכיל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל דטעמא רבה אית ליה הואיל דס"ל דרואין מומין ביום טוב ודודע שמוס קבוע היה מאתמול א"כ אין כאן מוקצה דהא מאתמול דעמיה עליה אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעמיה עליה מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו צדיעדי:

ר"ג רבנן בכור תם שנפ"א צבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה מוקצה דקאמר אם יש בו מוס קבוע ואפילו אם נפל צ"ע יעלה וישחוט ולית להו להני מנאי מוקצה בצבור דלעולם דעמו עליו שמה יפול בו מוס ואם לאו שאין בו מוס מאליו לא ישחוט וא"ת פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפירש' לעיל ועל ר' יהודה דמתני' לא צ"ע לשנויי הכא דלא צ"ע לשנויי שניא דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר הואיל דאית ליה שניא אחרינא דר' יהודה אית ליה מוקצה בצבור וצריך לאוקומי בצבול מוס ע"כ דהא אית ליה מוקצה אבל לרבי יהודה הנשיא לית ליה מוקצה בצבור דהא נתם שנפל לצבור מיירי לא מצי לשנויי הכי שנפל בו מוס קבוע צ"ע דמשני לרבי יהודה במתניין עוד פירש"י פי' אחר דלא גרס תם בצרייתא אלא ה"ג צבור שנפל לצבור וכו' אם יש בו מוס קבוע שדודע בו מוס מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל בו מוס היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקצה ולרבי יהודה נשיא אית ליה מוקצה ולא פריך הש"ס דפרין הש"ס לעיל לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקצה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני' פריך שפיר דמאי אצטריך לאשמעינן אי משום מוקצה בהרבה מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקצה אבל ארבי יהודה הנשיא אצטריך לאשמעינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקצה ותימא דנשלהי מכלתא (דף ט.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי אית ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהכא וי"ל דלא פסיק להוכיח מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני כפ"י דלמד אית ליה מוקצה ולמד לית ליה מוקצה ומספקא ליה אי כהאי לינשא אי כהאי לינשא לכך לא היה לו להוכיח מהכא: (וע"ע מוספות שבת מה: ד"ה לדבריו): אלא

מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף 66.) א"ר כשהיינו לומדים תורה אצל ר' שמעון בחקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון בן מנסיא לרבי הרי נתלוק בה דורות שלפנינו וזיל לחומר: נולד בו מוס מעי"ט. רבי שמעון בן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון בן יוחי וה"ק הרי אמר ר"ש בן יוחי אין רואין מומין כיצד נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו לכתלה אבל אם עבר ובקרו שחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה בין השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חכם: צ"ע